„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакиx ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 80. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 22. МАЈА 1894. ГОДИНА XXIX.

УГАРСКО МИНИСТАРСТВО ПАЛО!

(врвојавни извештаји.)

Беч. Круна у петак 1. јуна (20. маја по нашем) одбила предлоге министра-председника Векерла, нарочито у погледу именовања нових грофова и барона, услед чега је исти са целим министарством поднео оставку, коју је наш цар и краљ примио, те поверио бану троједничком Куену-Хедерварију, да састави нов кабинет, чега се овај и примио.

Беч. По вестима доћи ће на место Хедерваријево, за бана Славоније, — Хрватске Ервин пл. Чех, а на његово место доћи ће пл. Јурковић. — Гроф Хедервари намерава одржати црквене реформе и саставља кабинет из чланова владине либералне странке, ради чега одлази ових дана у Будимпешту.

Беч. Поверење састављања кабинета грофу Хедерварију **није учињено по предлогу Векерловом, већ из сопствене побуде крунине.** Бивши министри отпутовали су брзим возом кући у Будимпешту.

Будимпешта. Вероватно је, да ће из старог кабинета неки чланови ући у Хедерваријево министарство, нарочито жели круна да остане Фејнварри. Држи се, да ће се Хедервари у погледу црквених реформа приближити грофу Апоњију, те да ће до компромиса доћи, а поред њих ће остати један део велики владине странке. Силађи, Чаки и Хијероними, прави творци реформа, извесно напуштају владину странку са присташама својим.

Будимпешта. На Беч је при решавању утецала раздраженост верска, ердељска узрујаност, меморандумска пресуда, потиштеност народности и шовинизам са својим Кошутизмом, те Хедервари значи **прелазно стање**, које води промени система; у ком ће се народностима задоста учинити, за то је обречено у Ердељу, да ће се увести угарски избори закон и позвани су Румуни у фогарашкој жупанијској седници, да се упусте у изборе и напусте пасивитет. Неки опет држе, да Хедервари припрема земљиште за Апоњија.

РУШИ СЕ ЗГРАДА.

Један стуб је већ пао!

Министарство Векерлово отпуштено је!

Што је одмах после гласања горњег дома о грађанском браку наступити морало, сада је наступило.

Бадава беху сва обијања бечких прагова, узаман беше све трчкарање између Беча и Пеште, бадава је била сва дерњава пештанских мангупа у цилиндрима и чивутско-мађарске штампе, бадава се чак и претња употребила, да би се права воља народна фалзификовала и разним марифетлуцима силом протурао обвезни грађански брак, — ништа није помогло.

Нами Србима мора овај пад осећај задовољства пробудити, јер у њему видимо и последице нашег митрополијског збора, пошто смо уверени, да је код решавања крунинoг и тај народни наш покрет на вази био; задовољава нас, што је пало оно министарство, које је наш покрет и наша права у горњем дому онако бесомучно напало и ругало им се; задовољава нас, што видимо, да су пали они, који су осујећивали сазив нашег народно-црквеног сабора, они, који су умешали своје прсте у нашу автономију, те диктирали, какав да буде онај једноставни црквени статут, који смо ми с поругом крстили „јединственим“ и — одбили га.

Радујемо се, што је пало министарство у којем је био Чаки, који нам је гонио школе и учитеље, увео мађарска забавишта, спремао матрикуле и изазвао црквене реформе.

Мило нам је, што је пало министарство, које се у парламенту једнако хвалило, како је строге мере противу народности увело, које је наредило и спровело онај срамни меморандумски процес.

Радујемо се, али нам радост није потпуна.

Само један стуб либерално-чивутске зграде мађарског шовинизма срушен је — али зграда још стоји.

Идеје, које је заступало Векерлово министарство, захватиле су маха и још су живе, владавина, систем, којем је Векерле служио, још постоји.

Немамо наде, да ће се падом Векерловим истребити из корена све зло, које подгриза ову земљу.

Али се тешимо тиме, да шовинистичка зграда мађарске државне идеје, не стоји више тако чврсто, јер јој јаки стуб пао, а потрес и трзавице, које ће тај пад произвести, из темеља ће пољуљати целу зграду, греде ће попустити и пукотине ће се показати на зидовима, те ће се код сваког даљег потреса, каквих у животу сваке државе има, по један даљи стуб, по неки зид срушити, док се цела лажна зграда не поруши.

Код оваких прилика, нами Србима и осталим немађарима родољубива је дужност, да припомогнемо, да што пре краја буде садашњој либерално-шовинистичко-јеврејској владавини, како би до наших права дошли, како би се ова потиштеност немађарских народности уклонила, а равноправност свију успоставила.

Нема сумње, да ће услед пада Векерловог министарства још у току ове године до нових саборских избора доћи, ради чега су по свој прилици и делегације за јесен одложене, и сада настаје за нас питање, како да се онда понашамо?

Да ли да се упуштамо у изборе или не, и ако се упустимо: како?

Одговор на та питања треба да нађемо оном путу, којим смо у последње време пошли били.

У слично потиштеном положају као ми јесу и Словаци и Румуни, али по што је сваки од тих народа одељено водио борбу против помађаривања и против данашње владавине, то је лако било све њих једно по једно победити.

Горко ово искуство нека нам буде наук, а никада није згоднији тренутак био да се заједница тих потиштених народности оствари него што је сад.

Избори нови треба да нас заједно, солидарно спремне затеку.

Потреба је, да се што пре одржи конгрес немађарских народности, да би се утврдио један заједнички политичан програм и истоветан поступак приликом избора. Само тако ћемо извесно припомоћи, да се шовинистичка зграда што пре поруши, а да ми назидамо онаку, како то природа ове земље и добро њених становника захтевају.

Делта.

НОВИ БАРУТ.

Немојте мислити, да је реч о каквом страшном проналаску из Америке, ма да смо научили из Америке, добивати чудне и невероватне вести. Не мојте мислити, да је говор о каквом страном проналаску из стране земље, већ баш из наше земље, наше домовине Угарске. А не чудите се ни тому, од куд таки страшан проналазак — нов барут! — у овој мирољубивој држави, члану мирољубивог тројног савеза. Ствар је проста и јасна, а састоји се у овоме! Само слушајте:

Члан крајње левице, посланик на мађарском сабору и поред тога журналиста, Пазманди Динеш отишао је у Ердељ, у Клуж, да сам види и чује, да се сам увери, шта је то са тим, „влашким питањем,“ да види те агитаторе на оптуженичкој клупи, да се увери, у чему се састоје те „жалбе“, гравамина румунскоі nemzetiség-a. Хтео је Пазманди, да види, не бил се дало што „хандловати“ са Румунима, неби-л им се могло у чему попустити, наравски „без негације мађарске државне мисли“ тј. да коза буде сита, а и купус остане читав. Хтео је тај господин и то, да контролише органе мађарског правосуђа, хоће-л вршити и како ће испунити своју дужност са гледишта мађарске државне мисли. Што смислио то је учинио. Отишао је, видео је и пронашао је — нови барут.

Али као несебичан родољуб, као негда некористољубиви Аристид, није хтео да затаји свој проналазак; није хтео да узме патенат на њега, па да свој изум прода држави, као што раде шпекуланти проналазивачи; — већ објављује свему свету, а у органу своје странке у „Magyarorszag“-у, шта је нашао и пронашао. Поклонимо се тако дивном примеру несебичности! Да се и ми користимо великодушном добротом несебичног проналазача.

Много је што шта нашао Пазманди и осим свега и тај нови барут.

Без великога увода, Пазманди одмах је прешао на ствар. Пре свега информисао се у погледу румунског питања код великог жупана, солгабирова и сличне господе, да може пресудити, како су органи државне администрације вршили свој задатак. Нашао је, да ти органи нису били доста енергични према Румунима, али тому је крива влада, која је мека и попустљива према народностима, а крива у опште и „претерана великодушност мађарског народа,“ која је помогла Румунима да стану на своје ноге.

Разговарао се и са „независним“ грађанима, разуме се Мађарима из Клужа и околних мађарских места. Нашао је, да је темперамент мађарског народа врло мек, благ, претерано попустљив. Потражио је Пазманди — шта велите јуначкога срца — и саме страшне „агитаторе,“ разговарао се и са самим Лукачем, Коројаном, Рацом и осталима, и нашао је, да се са тима „отвореним бунцијама“ не може преговарати, да се не може никаквих уступака чинити. Преговарати, упуштати се у какву трансакцију са „издајницима“ значило пристати на пропаст, распадање државе Св Стевана. Док је Лукач пред Пазмандијем, „запенушених уста“ развијао програм „дако-румунски“, остали „агитатори“ бесно су викали: Сетрејаска тј. Лукачу. И шта велите: Пазманди није се ни мало уплашио!

Прича нам Пазманди, да је пратећи пажљиво расправе судске дошао до тога уверења, да ни суд, ни државни тужилац нису дорасли свом задатку.

За председника судбеног стола, који је водио расправу каже ни мање ни више, него, да у интересу ауторитета мађарског правосуђа, не би било слободно више поверити вођење расправе у такој парници од еминентне политичке важности, човеку тако млаком, такој невежи. Председник суда тако рећи улагивао се оптуженицима, угађао им, хтео да им се умили.

Парницу је требало за три дана свршити, а не толико отезати. Требало је „сумарно“ свршити са оптуженицима. И онако је и без расправе било јасно као сунце, да су агитатори криви.

Па тек државни тужилац! Тај нема ни појма, шта је задатак државног тужиоца. Тај није смео ни да изусти реч „magyar király“, већ све околиши са „Њ. Величанство“. Препоручује држ. тужиоцу, као старијем већ човеку, нека иде у пензију. Дакле све је то пронашао Пазманди својим бистрим умом. Сви позвани фактори нису у довољној мери били енергични, не стоје на висини задатка свога. Треба то друкчије поступати, друкчије ваља решити румунско и у опште народносно питање. А како, то ће нам казати Пазманди Динеш; и то кратко језгровито у три речи: biegen oder brechen, савити или сломити, tertium non datur. Ето видите: толики велики умови мучили се и разбијали главу, како да се реши то проклето народносно питање, а ето како се то решење само од себе каже. Како је то просто, лако, разумљиво!

То сигурно до сад није знао ни Тиса, ни Чаки, ни Векерле ни остали државници! Како је то дивно, лепо казано: biegen oder brechen. Не сумњамо, да ће се Векерле пожурити, да прихвати тај рецепт и кад излечи Угарску од зла, ето ти њему славе и хвале. Векерла ће славити као највећег човека, најмудријег државника мађарскога; а проналазач Пазманди Динеш, као скроман, али несебичан родољуб из прикрајка ће гледати, како се његовим проналаском други слави. Али он не ће завидети Векерлу или ако Векерле падне, као што му ми од срца желимо и посигурно се надамо, Векерлову наследнику и влади његовој, он ће уживати у срећи великог magyar ország-a, у којем ће 15 мил. чистих, овејаних Мађара фитиљити бркове, звецкати мамузама и спремати се, да прославе миленијум, хиљадугодишњицу доласка Арпадових синова у нашу домовину. Па ваљда ће се у том дивном, величанственом тренутку, кад се 15 милиона „овејаних“ буде клањало сени великога Арпада, наћи когод па ће се сетити, ко је избавио Угарску од зла и беде, ко је решио народносно питање; ваљда ће бити кога, да се сети скромнога Пазмандија, проналазача — новога барута. Е па доста, а куда ћеш више!

Др. С. П.

КАКО НАС ПОМАЂАРУЈУ.

У прошлом броју показали смо како мисле да нас помоћу државних матрикула помађарују, и како нам већ и пре тих матрикула имена наказе мађарским преводима.

Падом Векерловог кабинета, скинуте ће бити црквене реформе за неко време са дневног реда, ал ако напорним радом уједињених немађарских народности не испадне за руком да поруши цео систем садање владавине, онда ће брзо опет те реформе доћи на дневни ред, и грађански брак ће победити ма и не у обвезној форми, дочем ће мађарске матрикуле безусловно примљене бити, **јер им се у начелу нико од посланика у сабору не противи.**

Да би пак наши читаоци потпуну слику имали, хоћемо да им извесемо **сва српска** имена, која су у званичном списку већ помађарена.*)

Ево их доносимо, и приморани смо да их штампамо латиницом, мађарским правописом, јер се ћирилицом не дају написати:

Аца — Sándor	Амвросије — Ambrus
Адријан — Adorján	Андрија — András
Ага, Агница — Ágnes	Ангелина, Анђа — Angyalka
Агата — Agota	
Ахације — Ákos	Анта, Антовије — Antal
Алка — Alexandra	Александар — Sándor
Алекса — Elek	Алојзије — Alajos

*) Списак се зове: „Nem-magyar keresztnevek jegyzéke. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium megbizásából a megfelelő magyar elnevezésekkel egybeállitotta a magy. tud. akadémia I. osztályától kiküldött bizottság. Budapest. A magy. tud. akademia könyvkiadó hivatala 1893.

Анка — Anna
Аркадије — Arcadius
Арсен, Арса — Arzén
Атанацко, Танасија — Athanáz
Августин — Ágoston
Аврам — Abrahám
Барбара — Borbála
Блазије, Блажо — Balázs
Богобој — Timót
Богољуб, Богомил — Teofil
Божа, Бошко, Божидар — Tivadar
Бранко, Бранислав — Sándor
Кирило — Cyrill
Цвета — Flóra
Цветко — Flórian
Дамјан — Dömjén
Дане, Даша, Данило — Dániel
Десидерије — Dezső
Дмитар, Димитрије — Dömötör
Дина, Дионисије — Dénes
Добросав — Bonifácz
Доминик — Domokos
Дора, Дорица, Дорка, Доротија — Dorottya
Драга, Драгиња — Sarolta
Драгутин — Károly
Дренка — Kornelia
Евгеније — Jenő
Фема — Eufemia
Филип, Фила — Fülöp
Фрања — Ferencz
Гаја, Гаша, Гавра, Гаврица, Гаврило — Gábor
Гена, Ђена — Jenő
Гига, Глигорије, Глиша, Гргур — Gergely
Ђока, Ђорђе, Ђура — György
Хиполит — Ipoly
Христијан — Keresztély
Итко — Iván
Игња — Ignácz
Ика, Илија — Illés
Илларион — Hilarion
Ирина — Irén
Иса — Izidor
Исанја, Исајло — Ézsaiás
Исак, Ивша — Izsák
Јаков — Jakab
Јана — Johanna
Јеца, Јела, Јелица, Јелка — Ilona
Јефта, Јефтимије — Euthymius
Јелисавета — Erzsébet
Јеремија — Jeremiás
Јеврем — Efrem
Јоца, Јова, Јован — János
Јованка, Јока — Johanna
Јоса Јосиф, Јосим — József
Јула, Јуца, Јулка — Julianna
Јулије — Gyula
Каменко — Péter
Ката, Катарина, Катица — Katalin
Климентије — Kelemen
Која, Коча, Константин, Коста — Szilárd
Коле — Miklós
Крста — Baptista
Кузман Козма
Лаврентије Lőrincz
Лаза — Lázár
Лека, Лекса — Elek
Ленка — Ilona
Лука — Lukács
Лукијан — Luczián
Људевит — Lajós
Мања, Мара, Марица — Mária
Магдалена — Magdolna
Манојло — Manó
Марина — Mariánna
Марко — Márk
Мартин — Márton
Маша — Manó
Мата, Матија — Mátyás
Мавро, Маврикије — Mór
Макса, Максим — Miksa
Мелхијор — Menyhért
Михајло, Миша — Miklós
Милана — Emilia
Милена — Emilia
Милка, Милица — Emilia
Мирко — Frigyes
Мита — Dömötör
Моша, Моја, Мојсије, Мојсило — Mózes
Наста — Anasztázia
Настас — Anasztáz
Неца — Nesztor
Недељко — Domokos
Никица, Никола, Никша, — Miklós
Нића, Никифор — Nicefór
Огњан — Ignácz
Павао, Паја, Пајица, Павле, Паво — Pál
Панта, Пантелија — Panteleimon
Пера, Петар — Péter
Петра — Petronella
Прока — Prokóp
Ракила — Ráchel
Риста — Keresztély
Ружица, Ружа — Rózsa
Шаца — Sándor
Самујло, Самко — Samu
Сава — Sebők
Савка, Савета — Erzsébet
Севастијан — Sebestyén
Сида — Szidonia, Perszida
Симеон, Сима — Simon
Кока, Сокица, Сока, Софија — Zsófia
Славољуб — Ede
Спасоје — Benedek
Срета, Сретен, Срећко — Bódog
Станисав, Станиша, Станислав, Станко — Staniszlo
Станоје — Szilárd
Стева, Стеван, Стевица — István
Стока, Стоја, Стојан — Szilárd
Стојна, Стојана — Constantia
Таса, Тана, Танацко — Athanáz
Тимотије, Тима — Timót
Тода, Тодица, Тодора — Theodora
Тоша, Тоја, Тодор — Tivadár
Тома — Tamás
Тонка, Тона — Antal
Товија — Tóbiás
Ћира — Cyrill
Валентин — Bálint
Ватроломије — Bertalan
Варвара — Borbála
Васа, Василије, Васко — Vazul
Ватослав — Ignácz
Веса, Веселин — Vidor
Вилир — Fülöp
Вића, Вићентије — Vincze
Владислав — Lászlo
Вук — Farkas
Зарија, Зака, Захарија — Zakariás
Злата, Златана, Златица, Златка, Златојка — Aranka
Златко — Aurel
Зора, Зорица, Зорка — Hajnalka
Жива, Живан, Живко — Vitályos

Но да би показали како се са именима осталих немађарских народности поступа хоћемо неколико и од њих да саопштимо.

Ево неколико **словачких** примера:

Adalbert — Béla
Adela — Adél
Agnesa — Ágnes
Alex — Elek
Alzsbeta — Erzsébet
Arnost — Ernő
Bara — Borbála
Baranka — Ágnes
Blazsko — Balázs
Bohoboj — Timót
Bohumil — Teofil
Branko — Sándor
Dobroszlav — Bonifácz
Dorka — Dorottya
Drahotin — Károly
Ferdo — Nándor
Ferko — Ferencz
Gabris — Gábor
Gyuro — György
Hana — Janka
Imrich, Imro — Imre
Ilji — Egyed
Jindrich — Henrik
Juraj, Jurko — György
Klimo — Kelemen
Kolman — Kálmán
Kvetko, Kvetoszlav — Flórián
Ladiszlav — László
Laur — Lór
Levoslav — Lipót
Miroslav — Frigyes
Miroslava — Friderika
Miso, Misko — Mihaly
Mitro — Dömötör
Palo — Pál
Pepo, Pepik — József
Petor — Péter
Rehor — Gergely
Stevo — István
Szamo, Szamko — Samu
Szlavoljub — Ede
Sztach — Szaniszló
Styaszkó — Félix
Tono — Tamás
Vatroszlav — Ignácz
Vavrinecz — Lőrincz
Vekoszlav — Alajos
Vilo, Vilko — Vilmos
Vityazoszlav — Győző
Vojtyech — Béla
Zuza — Zsuzsánna
Zsizska — Zsigmond.

Примера ради ево и неколико **румунских** имена:

Afimia — Eufémia
Agatia — Agápia
Agatonik — Agaton
Akim — Joákim
Algja — Angyalka
Atyim — Joákim
Avakum — Habakuk
Bia — Kumbia
Binka — Szabina
Blanda — Placida
Bukur — Vidor
Claudiu — Kolos
Damjan — Dőmjén
Deana — Demetria
Dotya — Eudokia
Dragina — Sarolta
Ducz — Rudolf
Evszevie — Özsébe
Fika — Zsófia
Fila — Rachel
Florea — Virág
Háj — Mihály
Indrei — András
Jeronim — Jeromos
Kir — Cyrus
Kracsun — Karácson
Kula — Miklós
Leka — Elek
Lena — Magdola
Mitru — Dömötör
Nate — Ignácz
Nim — Jeromos
Nucu, Nyica — János
Oana — Johanna
On — János
Oniszie — Dénes
Orentie — Lőrincz
Pau, Pavel — Pál
Petru — Péter
Prekup — Prolóp
Rachila — Ráchel
Radu — Rudolf
Ruzsa — Rózsa
Szandu — Sándor
Száva — Sebők
Szaveta — Erzsébet
Szimendru — Dömötör
Sztepan — István
Toma — Tamás
Vavila — Babilás
Vésza — Vidor
Vicza — Eva
Viszarion — Besszárion
Vuka — Eva
Zinoviu — Zenób
Leka — Elek

Најзад ево и **немачких:**

Achatius — Ákos
Adelheid — Etelka
Barbara — Borbala
Christián — Keresztély
Ernest — Ernö
Fridrich — Frigyes
Georg — György
Gottlieb — Teofil
Hans — János
Helene — Ilona
Louise — Ludovika
Paul — Pál
Prisca — Piroska
Stefan — István
Valentin — Bálint
Wiga — Hedviga
Wilhelm — Vilmos
Wilhelmine — Vilma
Wolfgang — Farkas.

При крају хоћемо да набројимо и она **српска** имена, која у том списку **нису могла помађарена бити**, те се особито препоручују од сада, при крштењима, то су:

Мушка:	Женска:
Благоје	Ана
Благомир	Анастасија
Богдан	Даница
Драгољуб	Данка
Драгомир	Даринка
Душан	Јустина
Емил, Емилијан	Кристина
Иван	Љубица
Лазар	Емилија
Љубомир	Марија
Љубиша	Макра
Милан	Макрена
Миливој	Милева
Милош	Наталија
Милутин	Параскева
Мирон	Персида
Младен	Станисава
Радивој	Станка
Светислав	Веселина
Светозар	Живана
Урош	
Велимир	

Поглед по свету.

— **Угарски сабор** одржао је у четвртак седницу у којој је у трећем читању примио разне омање законске предлоге. Посланик **Дионисије Пазманди** хтео је да се користи својим у Ердељу стеченим искуством, те је интерпелисао министра унутарњих послова: „Шта ће чинио до сада против ердељских народносних агитатора и шта мисли од сада чинити, да се уврујаност уталожи и поремећени мир и ред поврати, а да се учине безопасним они, који буне против јединства државе“. — Министар **Хијероними** одговорио је, да је за личну и имовину сигурност, успоставио телефонске везе, умножио жандармерију и на опасна места послао војску. Немири нису тако опасни већ дело неколицине агитатора. Учиниће све кораке да се духови умире и ред поврати. **Силађија** брани суд у поступању и криви оптужене и браниоце, што су злоупотребили слободу одбране. **Пазманди** се задовољава са одговором, али иште журна наређења, што му је и обречено. — Бадава је обрицао г. **Хијероними**, он више није министар, а другим ће се средствима уморити духови, а не жандарима и војником. Седница се одложила на неизвесно време, јер се није знало шта ће бити у Бечу, а владиновци су слутили и погодили да по владу добра бити не ће.

— **Ново министарство у Бугарској.** Оставка **Стамбулова** изазвала је у Софији немире, јер су његови једномишљеници приредили њему у корист демонстрације, да би кнеза приморали да задржи Стамбулова. Ово је изазвало отпор од стране противника Стамбуловљевих, те су немири тако озбиљни постали, да се морала војска и полиција умешати. Ово све је убрзало решење кнежево да прими оставку. После дугих покушаја и преговора примио се састављања новог кабинета Др **Стојлов**, он је председник и унутрашњи министар, а остали чланови кабинета јесу: **Начевић** иностраних и јавних грађевина, **Гешов** финансија, Др. **Радославов** правде и просвете, **Петров** рата, **Тончев** трговине и пољопривреде.

Изјава новог француског министарства. Министарска изјава позива парламенат на заједнички рад, да би се тешкоће сузбиле и изјављује да ће мир и ред против сваке агитације чврсто брани ти, свагда ће осигурати поштовање републиканских закона, и вредно ће потпомагати демократске тежње, које садашње законодавство занимају, те ће се трудити да се сврше и они законски предлови, који иду у корист радничког сталежа. Али највећу пажњу мора финансијском питању поклонити, да се реформе спроведу У погледу спољашње политике одржаће се континуитет оних навора и одношаја, који су омогућили Француској, да у пркос ривалитету политичких мишљења, заузме у политици место, које је достојно њеном имену и прошлости. У погледу привредном водиће се брига о народној производњи нарочитим потпомагањем винарских произвођача. — Центрум је са одобравањем, но десница и левица немо су саслушали изјаву.

ПОЛОЖАЈ У СРБИЈИ.

Какво је данас стање у Србији, најбоље се види из чланка, који је у 109 бр. „Одјека“ под насловом „Ни то им није доста“ изишао; зато га овде у целости доносимо.

Кад после 9. маја дигоше из мртвих чак и неке покојне уредбе и законе, које су Аврам Петронијевић, Јеврем Обреновић и Тома Вучић-Перишић потписали, неки су могли, зар, мислити, да ће се сад бар по оним уредбама и законима у Србији управљати, које сама влада, по својој вољи, у живот врати.

Али није требало да прође ни пуних десет дана, па да се покаже, како су и ти закони, и те уредбе, и тај већ сарањени устав од 1869. године из мртвих васкрснути и у живот насилно враћени тек форме ради.

Влада државнога удара налази, да су јој и они тесни, да и њих не треба вермати, да и преко њих треба владати.

Првог дана после 9. маја, или управо, још истога дана, она је отпочела и даље владање своје злоупотребом и самог устава од 1869. године.

И ако члан 56. тога устава вели: „Само у случају, кад је земаљска безбедност било с поља било изнутра у великој опасности, а скупштина није сакупљена, књаз може што је нужно, ма да би за то потребовало садејства скупштинског, сам, на предлог министарскога савета, наредити, што ће силу закона имати, а кад се прва скупштина састане, њој ће се овако ванредно издати закон поднети на одобрење“ — опет је влада у тренутку кад ни од куд никакве опасности није било сама поукидала и закон о судској независности, па, сад већ, и закон о истражним судијама, предавши суђење свих иступа полициским властима.

Никојим актом владе, па ни прокламацијом владаочевом од 9. маја, није ни из далека наглашена каква било опасност за безбедност земаљску; нигде никаквога трага од каквих нереда или немира; и опет се та земаљска безбедност узимље као форма, противно баш овом самом члану покојнога устава

ПОДЛИСТАК.

ЈАКОВ ПЕТРОВИЋ ПОЛОНСКИ.

Полонски и Некрасов. Два знаменита руска песника и две сасвим противне природе, угледали су света у исто доба и у истој земљи. Полонски, песник-идеалиста, Нексаров, песник-реалиста Оба се са својим песмама појављују у оно време, када је култура западне Европе у Русији ухватила већ дубљег корена, када се руска омладина почела бавити немачком философијом, немачком француском и енглеском литературом. Упознавши се са слободоумним идејама тих народа, почели су многи млађи руски књижевници врло оштрим речима осуђивати тадашњу самовољну руску владавину, а особито су се заузели за руског сељака, који је тада био роб руских спахија. Свим могућим дозвољеним средствима радили су они на томе, да сруше деспотску владавину и руског сељака ослободе ропства. У колу тих младих и одушевљених родољуба, видилисмо и песника Некрасова. Полонски, по својој природи врло благ и миран човек, врло ретко је у својим песмама дизао глас против тираније. У тужним звуцима његове поезије, опажамо неко незадовољство са овим обичним земаљским животом. Већ по својој природи, он није могао постати песник патње, песник јада и сиротиње. С тога врло чувени модерни критичари онога доба и то: Бјелински, Добољубов и Писарев, јако су осуђивали тога песника, што се није могао одушевити идејама свога времена. Исти критичари одобравали су само ону уметност, која је расправљала социјална питања и која се бавила са народним благостањем.

Уметност идејалног правца у оно доба, није се могла најбоље развијати, јер тадашње прилике и околности у Русији нису биле најповољније за ту уметност. Та ни сама критика није најбоље оцењивала нити препоручивала она дела, која су била изведена у идејалном правцу. Ако је које уметничко дело идејалног правца света угледало, то се модерни критичари на то цело нису ни најмање обазирали, или ако су о њему говорили, оцена није била најповољнија. Уметници идејалног правца нису смели у то доба са својим делима ни изалазити пред публику, с тога је изгледало, као да је идејалног правца у руској уметности сасвим понестало. Но у самој ствари није било тако, јер последњих година видимо у Русији јаче интересовање за уметничке радове идејалног правца. Тако су, у најновије доба, дела песника Надсона доживела десето издање у 6000 примерака и поново су одштампавана дела песника Јакова Петровића Полонског.

Много година био је Нексаров љубимац руске публике и тенденциозна поезија у Руса била је у своме цвету за време Нексарова. После његове смрти, у Руса нестаје социјалних песника, јер од садашњих песника, који у руској литератури заузимају врло угледна места, ни један није пошао правцем Некрасовљевим, а то је само један врло добар доказ, да се тенденциозно песништво може развијати и до свог цвета доћи само под извесним околностима. Нестане ли тих прилика, са њима престаје и тенденциозна поезија — идеално песништво може се развијати у свако време и при сваким околностима. Један од таких песника идеалног правца је и Јаков Петровића Полонски.

Полонски се родио 18. децембра 1820 год. у Рјесану. У својој десетој години изгуби мајку. У исто доба преместе његовог оца са званањем у руску Јерменију. Отац није повео са собом децу своју, него Јакова са још петоро друге дечице, остави код неке своје рођаке, да му она дечицу отхрани. 1831. године ступи Јаков у гимназију. Још као гимназијалац показивао је одличан дар за поезију. Као ђаку шестог разреда гимназије, пружи се прилика, да цару Александру II. осебно преда неколико песмица. Као награду за те песме, добије од цара златан сат.

После свршених гимназијалних наука, пређе на универзитет у Москву, где се посвети правној струци. Али права му нису најбоље годила. За време свога ђаковања на универзитету, јако се патио. Сиротиња је била његов веран пратилац. Да би се на универзитету одржао, морао је давати приватне часове.

1844 године абсолвира универзитет и исте године изда прву свеску својих песама, које је критика врло лепо пропратила. Те године оде у Одесу, да потражи државну службу. Пошто није хтео ма какво звање примити, опет је морао сиротовати и јако се патити. Та би патња сигурно дуже времена трајала, да није срећом нашао ту неког свог школског друга, који му нађе службу.

1846. год. изађе и друга свеска његових песама. Те године напусти државну службу и оде у Тифлис, где постане уредник „Транскаспијског гласника“. Али и у Тифлису није се дуго задржао. И то место није му се много допадало, с тога одлучи да потражи још бољу службу. 1852. год. оде у Петроград, али и ту није најбоље прошао. Одмах није могао наћи службу, с тога је морао подучавати ђаке, да се лебом израни. То непрестано сиротовање и патничка служба, сломи најпосле и његово здравље. Он се разболе и оде у неко купатило, да потражи лека. Али већ 1853. године врати се натраг у Петроград и изда трећу свеску својих песама. 1856. г. проведе зиму у Варшави. У пролеће 1857. год. оде преко Немачке у Швицарску, где се задржао цело лето, све до дубоке јесени. Почетком зиме оде у Рим, а одатле се пресели у Париз, где се загледа у неку Рускињу. После кратког времена венча се са њоме, али њихов брачан живот није дуго трајао, јер већ после годину и по дана, умре му она.

Концем 1858. године напусти Јаков Париз и оде у Петроград. Ту нађе грофа Г. Кушелев-Бесбородка, са којим је још у Риму учинио познанство. Гроф му понуди да уређује његов месечни журнал „Руску реч“. Две године дана био је Полонски уредник тога журнала и за те две године изалазиле су у томе журналу врло лепе песме, приповетке и знанствене критике. После две године дана, повери гроф другом човеку да уређује исти лист и тиме лиши Јакова сваке зараде. За њега опет наступе дани тешке патње. Здравље га није најбоље служило и тако болестан би принуђен, да потражи државну службу 1860. године добије место секретара у комитету за цензуру страних листова.

Као год што морнару лице облије весели осмејак, када после дуге и тешке борбе са силним морем, угледа морско пристаниште, тако исто и Полонски се јако обрадује томе звању, у коме ће бар последње дане свога живота мирно да предони. Али га је болест

од 1869. год. на који се влада позива, да се самовласно, без народнога представништва, доносе неке уредбе, које никакве везе са земаљском безбедношћу немају.

И како је било и како бива са насилно васпостављеним уставом од 1869. г., тако бива и са оним покојним напредњачким законима, који су противно и самом том уставу васпостављени и самовласно у живот уведени.

Ни они се не поштују исто онако као што се не поштује ни сам тај устав.

Да се испуни форма написано је и у „Српским Новинама“ штампано, да се у живот враћају стари устав и неки по именце изређани покојни напредњачки закони

Али влада и њени органи ни по њима не ће да се управљају.

Они и мимо њих хоће да владају, тако, да се може рећи, да данас у Србији у ствари нити има каквог устава, ни каквих закона. Има просто једне личне владавина и више ништа.

И да не наводимо оне примере из „Српске Заставе“ и „Видела“, где се без зазора прича, како је у Орашју, Ћуприји, округу подунавском, власт узела напредњака а не либерала, или либерала а не напредњака, па га наместила у општину, како је овај или онај начелник испод руке рекао и наредио, да се свуда узимљу либерали као једини одани престолу, а онај други опет, да се узимљу само напредњаци, јер „краљ данас хоће само напредњаке“.

Да узмемо само оно, што се овде у Београду догађа и збива.

То је престоница и у њој, барем, могло би се мислити, да ће се колико толико гледати на неки ред, какав је такав, те не ће ктети давати доказа ту барем, да за владу и органе њене никакви, ни садашњи, ни бивши закони не вреде.

Према члану 23. покојнога напредњачкога закона о општинама од 1884. г. у Београду је постављен за председника општине указом г. М. Богићевић, а од дужности разрешен избором у дужност уведени досадашњи председник општине.

И то је било сигурно, због земаљске безбедности, која у Београду није ни у великој ни у малој опасности!

Али пошто је то учињено, онда се већ даље није хтело, да гледа ни на сам тај покојни напредњачки закон.

Сад је пошло већ и без њега, па се отпочело просто из управе вароши Београда наређивати: ови ће бити кметови, а ови не, одборници ће се разрешити и т. д.

По члану 20. тога покојног закона кметови се бирају у варошима, које нису спојане, са преко 5000 пореских глава збором „као и до сад“, т. ј. као и до тога закона. А у осталим варошицама и селима преко поверенике. И само у случају кад које село не ће поверенике да пошље, онда власт привремено може да до избора некога сама постави, који ће дужност до избора да врши.

Међу тим по том члану су и одборници београдски од дужности разрешени! И то их је разрешила управа вароши Београда, а г. Богићевић је то — извршио!

Познато је, да су и кметови стари разрешени, па је управа, до избора, сама друге људе поставила.

И то без икаква оправдана разлога!

И то је сад оно „законито збацивање општинских управа“, о коме нам либерална „Срп. Застава“ прича у телеграмима из Пирота и дописима од својих политичких пријатеља.

А по што то све ради државна власт, у којој ортакују напредњаци и либерали, то је са свим природно, да они суревњиво гледају, да у том намештању регената не претегну где теразије на ортачку страну, те се једнако свађају јавно око тога, како либерални начелници не држе сразмеру према напредњацима, а напредњачки опет начелници према либералима.

Ми ово узесмо да забележимо само за то, да покажемо, како данашња ера државнога удара сматра сваку уредбу и сваки закон као неку стегу за себе, како она ни на какве законе, чак ни оне, које је она сама самовласно у живот увела, не ће да пази, нити по њима да се управља.

Она, дакле, и оно, што цео свет већ за наказно сматра, не може да призна, ма да га је сама прокламовала, и то још као привремену меру, иза које има да дође нешто боље!

А кад се овако ради у престоници на очигled саме највише власти, онда се, без по муке, може лако замислити, како се ови стари упокојени устави и закони врше и примењују у унутрашњости од појединих писарица и пандуруша.

И на таком темељу још мисле господа да зидају нову неку зграду устава „по стеченом искуству“!

Сигуран темељ! А каква ће тек бити она зграда, која се на таком темељу мисли зидати, није тешко погодити, као што ће лако бити предвидети и њену трајност и „њен благотворни утицај.“

Али се „Видело“ напредњачко не ће сигурно онда тужити, да му је „извор уставу мутан.“

Овај је извор доиста са свим бистар!!

ДОПИСИ.

Шуљам, 8. маја. (Свето-Савска тристогодишња прослава у Шуљму.) Поштовани г. уредниче! Браћо читаоци цењене нам „Заставе“! Ево и мене из ратарског сталежа из китњастог Срема, који се ретко јављам; одважио сам се и латио овог мог, не баш тако вештог пера, да у колико ми је могуће о св. Сави и његовој тристогодишњој прослави проговорим.

Српски народ је обдарен дивним способностима, само штета што је увек био у таким незгодним приликама, да није могао те способности развити, усавршити, за то у нас Срба има до сад мало људи, који су се прославили у народу. Срби су у почетку скоро непрестано у рату време проводили, они су ту највише имали прилике, да снагу своју покажу, за то се и јесу до сад понајвише као ратници, као јунаци прочули. У другој радњи, у умном занимању, у послу око просвете и изображења није Србин још показао, колика му је снага, тек поједини Срби излазили су на глас са своје радње око просвете народње, међу тима је и — св. Сава. Свети Сава је у толико заслужнији, што је он живео у времену, када се у нашем народу још ни мислило није о просвети. Народ наш живео је тада у незнању, није знао за права ни за дужности своје. Он је скоро слепо слушао великаше. У то доба родио се св. Сава. Он је учио народ, да му није довољна само ратна снага, него да он ваља да се просвећује. А где ће се најбоље просветити, где ће му се ум најбоље разбистрити, где ће себи знања и науке прибавити? а где ће бити него у школама! С тога је баш св. Сава настојао да се школе подижу, да се наука у народу шири.

Но није то само заслуга св. Саве, није то једина врлина његова. Врлина његова је и у томе, што је он, док су други великашки синови отимали се за благо и власт земаљску, све то напуштао, па се повукао у манастир, јер само ту је могао приснути око онога посла, који му је најмилији био, а то је — просвета.

Но има још врлина, која је красила првог српског просветитеља. Србин је од природе жестоке крви, он не може лако да се покорава туђој вољи, туђој заповести. Он особито не може лако да се споразуме, да се сложи са оним, који је исте крви, исте нарави, а то је са — Србином. — Ретки су они тренутци у повесници српској, у којима је све Српство споразумно, једнодушно било, неслога је гуја присојкиња, која је од векова нашем народу крв његову пила, па и у оно доба, у које је живео св. Сава, владала је неслога, био је раздор, не само међу осталим великашима, него и међу синовима Немањиним, међу Стеваном и Вуком, браћом св. Саве и ту се св. Сава показао као прави просветитељ, коме је дужност да љубав и мир међу непријатељима проповеда, а некамо ли међу рођеном браћом! Ту се св. Сава показао као велики, као ретки Србин, који ради о братском споразумљењу, о сталној слози чланова једног народа.

А како ћемо ми, потомци св. Саве, најдостојније са нашим свештеницима прослављати успомену његову, тристогодишњицу његову? Ако се наши свештеници на њега угледали буду, ако као и он за просветом тежили, ако школу нада све ценили, ако сваки пркос, мржњу, клевету, оговарање, злобу и завист одбијали и искорењивали, ако у споразумљењу и слози са свима вернима живели буду, а не као што наш г. парох Павле Николић, ни не мисли о свему томе. Њему је горе речено чак девета брига, он само гледи, хоће ли му се дати прилика да кога тужи суду, хоће ли бити промена субаша или бирова или одбора или старешине општинског, те да и он за кога кортешује а обично и за себе, као што се и сад на скоро, а то је на дан 27. апр. (9. маја) овде код нас обављао избор општинског заступника т. ј. „старешине“, па како се истога дана од рујне зоре из оближњих села чула рика топова, грување звона, те је многи запитао, за што у оближњим местима топови пуцају и звона звоне? О... брате, та зар ти не знаш? рећи ће други, та данас сретна браћа са својим свештеником славе тристогодишњицу спаљивања мошти светитеља Саве! Па шта је с нама и с нашим свештеником? Ено га ушао је први у општинску кућу, па се узбечио уз дувар и чека г. натароша да намешта старешину. Он ваља да мисли, да се та прослава њега ништа не тиче, или може бити да је код њега то све неистина, што се о св. Сави пише, пева и проповеда?

Ето дакле штовани г. уредниче! и читаоче драги! како смо ми онај дан прославили: у место да је наш г. парох као и други честити свештеници позвао свој народ у цркву на молитву, да у славу и спомен св. Саве одслужи службу Божију, и да свом народу лепим словом у цркви увелича славу српског св. Саве, а он је отишао на оно место, где ће се с киме по своме обичају свадити, као што је то и учинио, те како своме свештеничком позиву нигда удовољити не ће.

Примите дакле г. уредниче, као и ви браћо драга читаоци, српско поздравље од вашег

Истинка и Небојше,
ратара

Вести из места и са стране.

Саборски трошкови. За наш народно-црквени Сабор потрошено је од 1861—1892. свега 280.495 фор. 24 новч. Од тога уплатиле су општине 180 290 фор. 67 новч. а за 2415 фор. 38 новч. издано је обвезница. Према томе остаје на дугу 97.789 фор. 19 новч. — У име верозаконског фонда прописано је за време од 1869—1893. свега 610.771 фор. 66 новч. а плаћено је 278.504 фор. 30 новч., издато је обвезница 9635 фор. 19 новч., те фондови потражују још 322.632 фор. 17 новч.

Угарско племство. Вечки „Фременблат“ разлаже у подлистку о угарским племићким породицама и вели, да у Угарској имаде најмање 15.000 племићких породица са словенским, немачким, латинским, талијанским, турским и т. д. именима. Готово цело угарско племство је страног порекла. Отуда долази, да многобројне прастаре племићке угарске породице имају са свим туђа имена: као Болгар (Бугарин), Бошњак (Бошњак), Чех (Чех), Левђел (Пољак), Немет (Немац), Хорват (Хрват), Рац (Србин), Олах (Влах), Орос (Рус), Талијан (Талијан), Бег, Золтан (Султан), Јаничар, Козак, Татар и т. д. Праотац породице Андраши био је Андораш, протерани кнез из Босне, пореклом Грк, који је после свога прогонства дошао на двор св. Стевана. — Праотац породице Апоњи је Лех, (Legh), из племена баварскога витеза Пеица, који је год. 1392. у њитранској жупанији купио спахилук Апоњи и такође сам примио име Апоњи. — Колевка грофова Кеглевића је постала у Босни, одакле се породица најпре иселила у Грчку и Маћедонију, а онда у Угарску и Хрватску. Њихов први праотац био је Петар, бан хрватски. — Куен-Хедервари. Баварски витез Хедерих саградио је у 13. столећу град Хедервар у ђурској жупанији, примио име Хедервари и постао праотац грофова Вицаи, који су ступили у својту са грофовима Куен-Беласи. Кад је изумрла породица Вицаи, добио је гроф Драгутин Куен год. 1874. од краља дозволу, да сме примити име Куен-Хедервари и грб породице Вицаи. — Понграци потичу из Шлеске. Прадед им је Богомир, војвода шлески, природни син угарскога краља Самуила Абе. Богомиров син, чија су имања лежала на угарској граници, називао се је „пан с границе“ (господар границе); одатле је постало име Понграц. — Телеки су дошли из Далмације, где су се звали Мечевић. Садашње су име добили од имања Телек. — Тако је и с осталим угарским племством.

Збор мађарске омладине. Будимпештанска мађарска свеучилишна омладина, решила је у споразуму са кечкеметском, да приликом прославе Угарске хиљадугодишњице одрже у Пустасеру земаљски збор мађарске академске омладине, и изабрали су већ припремни одбор. — Овоме немађарска омладина не сме остати одговора дужна. Свакако ће и српска, румунска, словачка па и саска омладина знати, шта јој ваља чинити.

Одликовања српских фирма. На интернационалној изложби у Бечу досудила је порота парним млиновима: Тасовца и Меркадића у Броду, Шпирте у Земуну, дра Николајевића у Голубинци и Д. Боровића у Вуковару, и млину М. Унића у Старим Бановцима сребрну медаљу.

Руске рубље у Ердељу. Ердељски листови јављају, да су у Карлсбургу зауставили неколико „сумњивих“ писама, која су била упућена на неке Румуне, те су их предали суду, где су отворена, у њима су нађене руске рубље без икаква писма. — Чудновато је, да та писма ни рекомандирана нису била, а ипак се у напред посумњало у њих. Румуни ништа не знају, ко је то могао слати. — Свакако је ово подметнуто од каквих шовиниста, да се створи кривица.

опет узнемирила. Морао је да потражи лека у купатилама. Сасвим опорављен, врати се натраг у своју службу. Тада се по други пут ожени. У своме звању јако је напредовао, тако да је постао и државни саветник.

За време тога службовања написао је Полонски врло много песама, које су излазиле по разним савременим листовима. Песме су му књижари више пута издавали, а 1866. године изађу му целокупна дела у десет свезака. После тога издања, изашла је још једна свеска песама и једна свеска приповедака.

Као што видимо, Полонски не само да је писао песме, него он је написао и доста приповедака. Од дванајст свезака његових дела, четири садрже песме, а осталих осам свезака, садрже његову прозу. Али ону висину, коју је постигао у песми, није могао постићи у приповетци. Његова прозаична дела изашла су управо у оно време, када су Тургењев, Толстој, Достојевски, Гончарев и Писемски, са својим радовима очарали руску публику. Поред тих првака руске прозе, Полонски није могао својим слабијим талентом побудити пажњу руске читалачке публике.

У овом чланку не ћу говорити о целокупном раду песниковим, него само о његовој лирској и епској појезији.

Полонскијеве прве песме изашле су управо у оно доба, када је велики Лермонтов испустио своју душу. Руска публика мислила је, да ће у Полонском имати другог Лермонтова и њена нада сасвим се испунила, Полонски је пошао правцем Лермонтовљевим.

Туга, то је главна црта Полонскове лирске појезије. Туга, то је она атмосфера, која цео његов душевни живот прожмава и као неки вео. његову душу обавија. У свим његовим лирским песмама, опажа се неко тијо туговање — туговање једне нежне и занешене душе, која није ни најмање задовољна са овом обичном и суровом истинитошћу.

Лирика то је његово право поље. У његовим лирским песмама најјаче се опажа његов песнички таленат. Полонскове лирске песме, то је најлепши и најчистији бисер у његовој поезији. Лични осећаји и расположења, стоје код њега на првом месту, ређе посматра догађаје спољашњег света. Он је занешењак, па се за то врло ретко бави са стварима земаљским, са стварношћу. Полонски избегава ову обичну природу и узноси се у царство фантазије, у царство снова, у царство идеализираних страсти. Ту можемо осетити свежи, љупки и пријатни мирис његове поезије и силну љупкост његових осећаја. Али и кад се вине у царство фантазије, тада ту не тражи и не заноси се са оним, што је нечовечно, са оним што је страшно и ужасно, него се увек држи унутрашње истине својих осећаја, своје воље и расположења и увек се стара, да у своје творевине излије садржину своје душе. Све песничке слике, које он употребљава, узима једино из оне сфере, која највише његовој природи одговара.

Врло радо вине се Полонски и у царство прича и басна. Па и сама љубав и женска лепота може да занесе нашег песника. У његовим љубавним песмама наилазимо на врло нежне осећаје, који више пута прелазе у сентименталност.

Међу Полонсковим песмама, има доста и слабих радова, али по тим слабијим песмама, не смемо мерити таленат песников, него по оним песмама, који чине круну његових песничких радова. Само прави песник може се узвисити до оних песничких региона, до којих се узвисио Полонски. Ми налазимо међу Полонсковим радовима и таких песама, које га квалификују као правог песника, чија фантазија неуморно нове и нове слике ствара. Њему се не може ни најмање пребацити, да је сиромах у мислима и слаб у осећајима.

Полонски се врло ретко бавио политичким и социјалним питањима и по томе се битно разликовао од савремених реалних песника. Ту његову индиферентуост наспрам дневних политичких и социјалних питања, јако су осуђивали тадашњи критичари. Полонски се бранио против тих неоправданих нападаја, бранио се од оних критичара, који се при оцени нису ни најмање обазирали на његову личну природу, на његово унутрашње биће. Од њега су тражили да буде социјалиста и политичар, тражили су, да се заноси савременим социјалним идејама, а по својој благој и мирној природи, он никад није могао бити песник социјалиста.

Против оштрих противничких нападаја, морао је Полонски оштро и саркастични одговарати. Против својих противника, морао се борити јаком иронијом и оштром сатиром, али томе оружију није био он ни најмање вичан. У његовим одбранама, више пута бранио му је онај израз и оне речи, које би његове противнике осведочиле и убедиле, да је њихов напад заиста неоправдан.

Његовој нежној души врло је мало годио социјализам и политика. Он је уживао у старом веку, уживао је у данима Перикла и Аспазије. Он се заноси оним вишим и јасним регионима, где су живеле најаде и нереиде, сатири и бакхантине, или се обраћао чистој природи и њу је оживљавао својом поетичком фантазијом. Али нити оне песме, у којима опева природу, нити оне у којима се креће по царству фантазије не чине круну његове поезије, него оно је прави бисер његове поезије, у којима он као прави и природан песник црта људске страсти и навешћује људске осећаје.

Осим лирских песама, Полонски је написао један епос и неколико епских песама, о којима персонифицира животиње. „Бепка“, то је нека скаска, у којој персонифицира мртве ствари. Обично код свију епоса, где животиње играју главну улогу, превлађује сатиричан елеменат код Полонског није тако. У његовим епским песмама нема сатире, него ту налазимо уметнички описивање живе природе. Његова фантазија продире у најгушћу шуму или најгушћу траву и све нам опише, што се ту креће, миче, што ту живи. Сваки и најмањи инсект особито лепо уме да карактерише.

Многе епске песме, у којима људи играју главну улогу, остале су недовршене, нису још довољно заокружене, главна мисао није још довољно јасно изражена. У врсту тих епских песама спада: „Мими“, „Из најближе прошлости“ и „Концем четрдесетих година“.

Да споменем још и оне Полонскове песме, у којима је обрадио историјске темате, а то су „Приповедник Беда“ и „Кажимир Велики“. У овој последњој песми црта Полонски разноврсним и лепим бојама живот пољске аристократије и живот на двору краља Кажимира. Врло лепо је описао краља Кажимира и његовог гуслара, који у својим песмама опева патнички живот пољског сељака и бездушност пољске аристократије.

Беч. Прерадио **Павле Лагарић.**

Кошутов — култус. Као што пише „Сегеди Напло“, пас једног официра 83. пешачке пуковније носи о врату једну од тих споменица, које су приликом погреба Кошутовог постале, а имају на себи Кошутов лик. Због тога је огорчење мађарско велико и захтевају, да војничке власти казне овај поступак. — Ако им не треба!

Два нова француска академика. Француска академија изабрала је два своја нова члана, или како их обично зову двоје „бесмртних“. То су: Пол Бурже белетриста, чијих смо неколико подлистака и у „Застави“ донели, и Алберт Сорел хисторичар, који је још доста млад човек, а ванредно је много писао.

Ископани стари новци. У витојевачком пољу у Срему, орао је ђура Мицић своју њиву и том приликом изорао мали ћуп, у коме је било до 97 комади разног сребрног новца. Оружници, који су се десили на лицу места, нашли су опет на другом пољу (неких 30 метара удаљеном од тог места) ископану велику јаму од прилике 2 метра у промеру, гђе се тачно види место како су ћупови лежали, те судећи по томе држи се, да је ту много новаца ископано. Оружници су трагали не би ли докучили ко је тај новац ископао, но до сад сав им труд би узалуд.

Највећи железнички мост на свету. Из Лавова јављају: Дана 10. маја постављен је закључни камен у градњи железничког моста на Пруту код Јаремца на галичкој прузи Станислав-Вороненка. Овај мост имаде највећи лук на свету, па с тога занима не само техничаре, већ и нестручњаке. Основу за мост израдио је Људевит Хус, члан управног већа. Његов лук износи 65 метара, висина лука над најнижом разином воде 23 метра. Мост је грађен од камена.

Мало збиље у шали. „Враголан“ у свом 10. броју доноси између осталог и ово: — Истина је, до душе, да кад данас ко год у Србији осакати „устав“, њега за то „од горе“ награде а „од доле“ га нагрде, али опет за то не могу се та два појма идентификовати, а о томе ће се најбоље уверити данашњи власници, док их за све данашње покоре ови „од доле“ не буду више нагрђивали већ награђивали, јер ово је већ — загрдило! Против таких, дакле, „сецерских“ погрешака (и „неутралних“ безобразлука) — ја се свечано ограђујем, и прелазим на оно, где сам у последњем броју стао.

— „Боже мој! кад се за један „Сабад Со“ не жали дати 95.000 форината, шта тек онда мора да их кошта „Пестер Лојд“?! — штудира један посланик из опозиције, а и сви ми с њиме заједно.

— Браћа Поповићи прете свима заосталим отисцима (клишејима), који су употребљавани у старим календарима, да ће их све до једног и у „Даницу“ стрпати.

— Из Будим-Пеште нам јављају: Овде се као поуздано држи, да ће Векерле на закон „о рецепцији Чивута“ морати метнути — крст!

— У Србији су на дневном реду преметачине. Хајд, хајд! Само да „оберфармазону“ и осталим „фармазончићима“ не преседне, ако се из тих силних преметачина изроди каква општа преврта чина, јер ће бити гужве!

Трговина.

Нови Сад, 21. маја. Пшеница прве каквоће 6 ф. 80 до 90 н. Пшеница средња 6 ф. 30—50 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 20 н. Наполица 5 ф. 60—80 н. Јечам 5 ф. 40—50 н. Зоб 6 ф. 50—70 н. Кукуруз 4 фор. 20—50 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 ф., дебела паљена 54 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	43—44 н
„ средњи . . .	40—41 н.
„ лаки	38 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	8—20 ф. по комаду.
Јагњци .	5—12 ф. по пару.
Овци . .	— — ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

20. маја било је 2·74 мет. а 21. маја је било 2·84 мет.

*

Штајнбрух. Извештај са свињског трга од 25. маја до 1. јула по р. кал. од трговца г. Косте Брашована.

Тенденција у трговини била је трома.

Недељне просечне цене: Мађарска сортирана роба 320—380 кила тешки 45—45½ новч., 280 до 300 кила тешки 44—45 новч., матори преко 300 кила тешки 43—44 нов., сеоски (Bauernwaare) 43 до 44 нов., српски 40—45 нов., од килограма, одрачунавајући 45 кила на живот по пару и 4% рабата.

Овд. штанд: од 25. маја преостало 189.213 комада.

Дотерано: из унутрашности . . .	5649	„
„ Србије	11197	„
„ Влашке	1033	„
„ других земаља . . .	—	„
Отерано: за будимпештански обрт (I—X. срез)	4547	„
за унутрашњост	1215	„
„ Беч	1566	„
„ Аустријске државе . . .	6066	„
„ Немачку	3076	„
„ друге земље	—	„
„ сапунциницу	94	„
Остаје штанд	190528	комада

*

Будимпешта, Недељни извештај комисионе трговине рогате марве и оваца Морица Бауера и сина.

Рогата марва. Вашар од 18. (31.) маја.

Догон: 2644 комада и то:

1242 ком. мађарских волова, 394 ком. српских волова, 16 ком. срп. крава, 480 ком. мађ. крава, 73 ком. бивола, 110 ком. бикова, 329 ком. теглећих волова, накнадног догона нема.

Ма да је мали догон био, цене су остале за прима робу непромењене. Средња лошија роба дигла се са 50 н. до 1 ф. по мц.

Цене су биле ове: Дебели волови добре каквоће ф. 27½—31½ по мц. са узимањем на живот 34, волови са паше ф. 25½—27½, сеоски ф. 24—25½, српски ф. 25—31, краве ф. 24—30, бикови ф. 25 до 31, биволи ф. 18—25. Све од мц.

Овци. Вашар од 17. (29.) маја Догон 1005 ком. оваца. Цене без промене.

Шкопци 19—21 н. Овце јагњенице 18—20 н. по кили са животом.

3. јуна о. г. одржаће се земаљски вашар.

Новије вести.

Будимпешта. По неким вестима доћи ће на место Хедерваријево за бана гроф Тодор Пејачевић, а по другима остаће и на даље Хедервари троједнички бан, те ће оба звања у једној особи носити.

Његово Величанство краљ Фрања Јосиф, долази данас у недељу у вече у Будимпешту, да буде на лицу места при даљем развијању ствари.

Хедервари је после примања састављања кабинета посетио грофа Калнокија и Људевита Тису, те је конферисао о ситуацији.

Хедервари примио је да спроведе црквене реформе, али држи, да му за то нису оне гаранције потребне, које је Векерле захтевао, а краљ одбио.

Те Векерлове гаранције ово су биле: 1) Именовање три доживотна члана горња дома; 2) Право, да се у горњем дому пријави именовање нових грофова и барона (наследних чланова, „першуб“); 3) Уверење, да ће се владина странка у горњем дому тако појачати, да буде у већини. Краљ је одмах ову трећу тачку прогласио неуставном, коју не може примити. — Векерле је био јако утучен после аудијенције, у којој му се јавило, да је Хедервари примио на се, да састави кабинет, јер је мислио, да га не може нико заменити. Још његове присталице држе, да Хедерварију неће испасти за руком да образује кабинет. **Жеља је круна, да састави коалиционо министарство на основу нагоде од 1867. год. и да се на тој основи створи јака већина.**

Комбинира се, да ће Хедервари овако саставити кабинет: Хедервари председништво и унутрашња дела, Стеван Тиса финације, Игњат Дарањи правду, барон Роланд Етвеш или Берзевици просвету.

Од старих би остали: Фејервари, Бетлен, Лукач, Јосифовић.

Говори се, да ће и председник заступничке куће Банфи одступити, а на место њега да ће доћи један бивши министар-председник

*

Немири у Бугарској. Стамбулов и његови министарски садрузи јесу у кућевном затвору и стоје под полицијским надзором. 300 војника, које је Стамбулов у Софију сакупио, под изговором маневра, као и жандармерија изјавили су своје пристајање уз Стамбулова. Између ових и других војника дошло је до окршаја, те је било неколико рањених и мртвих. — Притворено је више софијских грађана. Потпредседник собрања Милев, посланик из Старе Загоре, нападнут је од гомиле и јако злостављен. Војска се морала умешати, да га спасе. Гомила је викала: „Смрт убици из Старе Загоре.“ У улици, која је добила име Стамбулов, покидане су уличне таблице. У Татар-Базарџику било је озбиљних окршаја Један присталица Стамбуловљев убијен је. У Варни било је троје рањених. — У Софији су војници посели поједине улице и затворили их. Министра Петрова напала је гомила људи, кад се овај возио на колима. Жандармерија је почела пуцати на народ, док је нису војници препречили.

Бугарски митрополит враћен у звање. Митрополит Климентије стигао је у петак у Трново, где је свечано дочекан и званично је уведен у звање. Влада је наредила, да му се предаду кључеви катедрале.

БРЗОЈАВ „ЗАСТАВИ“.

Велики Бечкерек. У нашим школама учињен дар-мар по заповести патријарха Георгија Бранковића због једне овдашње учитељице, његове рођаке. Извештај долази.

Дописница уредништва.

Дописницима у Руми. Добили смо више дописа из Руме у погледу избора пароха, који су били намењени за број од петка. Но сви су нам после закључка листа стигли, нарочито експрес-писмо стигло нам је касно у вече. По што је пак избор већ данас, то те дописе, као безпредметне, нисмо у данашњем броју донели. Примите поздрав!

ОГЛАСИ.

НА ЗНАЊЕ.

У четвртак 26. маја (7. јуна) т. г. отвориће се у Новоме Саду, **завод за лечење хладном водом, масажом и шведском гимнастиком против: реуме, разних катара, нервозности и других хроничких болести.**

Цене врло умерене спрам прошлих година. Страни могу по жељи имати у заводу стан и препитање.

Др. Л. Станојевић. Др. Ј. Велимировић. Др. С. Леви. 2—2

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО „БУЗЈАШ“,

које се такмачи са гвожђаним изворима у Шпаа-у, Пирмонту, Швалбаху и Пираварту са својим особитим топлим и хладним **гвожђаним купкама, блатним и минералним купкама, базенским и отвореним купалиштима.**

Лечилиште са хладном водом и масажом.

ЛЕЧЕЊЕ ПИЈЕЊЕМ ВОДЕ

(TRINK-KUR)

које особито лечи од **оскудице у крви, кроничног катара у стомаку и преви, од болести у бубрегцима, од костобоље и ревматизма, шкрофулозе,** затим лечи **недостатке у материци, аномалије менструације, нерађање и т. д.**

СЕЗОНА ТРАЈЕ ОД МАЈА ДО ОКТОБРА.

Најближе железничке станице су **Темишвар** или **Лугош.** На станици чекају на госте омнибуси.

На захтевање шаље проспекте

Купалишна управа „БУЗЈАША“.

2—6

У ВЕЛИКОМ ИЗБОРУ ИМАМ

ПАРНИХ ЛОКОМОТИВА

и

ПАРНИХ ВРШАЋИХ МАШИНА

са или без **excenter-а**

из чувене по свету фабрике

RUSTON, PROKTOR & Comp. LIMITED,

које надмашују у сваком погледу све остале парне машине.

Надаље имам чувених **ПАРНИХ ЛОКОМОТИВА-САВОМОВОЗА,** које се могу употребити за вршење, вучење разних терета, као машина, хране, ђубрета, горивог материјала, радника итд.

Само се код мене могу добити најбоље виноградарске **ШТРЦАЉКЕ ЗА ПЕРЕНОСПОРУ „Non plus ultra Köztelek“** које на сигурно тамане штетне инсекте, који се налазе на виновом лишћу и воћкама. Цене су од 22 до 25 фор. Но има и јефтинијих: по 14 форината и на више.

Осим тога јављам, да се код мене најбоље пољопривредне справе јефтино могу добити. Нарочито се могу препоручити као врло јефтине оригиналне **МАЈЕРОВЕ ТРЕЋИЋКЕ (Trieur),** од којих сам велико стовариште јефтино купио, те сам с тога и сам у стању да их по најмању цену продајем: тако пет бројева ових оригиналних **МАЈЕРОВИХ ТРЕЋИЋКИ** које су у ценовнику оцењене са 65, 95, 120, 155, 260 и 330 форината продајем само за 32 ф. 50 н., 47 ф. 50 н., 60 ф., 77 ф. 50 н., 130 и 165 фор.; а друга 4 броја, које су у ценовнику оцењене са 110, 140, 170 и 300 фор. продајем само за 55, 75, 87 ф. 50 н. и 150 фор.

Купцима, који имају кредита, продајем на вишегодишње отплаћивање у ратама. На захтевање шаљем бадава и franko мој обилати ценовник.

Ко код мене купи машине, има већ у мом имену гаранције, да је купио најбољу и најсолиднију машину.

С поштовањем

НИКОЛА ФЕХИР,

ФАБРИКАНТ МАШИНА 2—3

ГЛАВНИ АГЕНТ ФАБРИКЕ МАШИНА

РУСТОНА, ПРОКТОРА И КОМП.

Budapest, IX. Üllöerstrasse Nr. 23. (neben den Köztelek.)

ФОТОГРАФСКО-АРТИСТИЧКИ АТЕЛИЈЕ

ДЕЗИДЕРА ВАЈДЕ

(пређе Калмар и Секељ)

НОВИ САД, у поштанском здању.

Препоручује се поштованој публици за израду природно и верно уметнички израђених слика од најмањег формата па до природне величине.

Снабдео сам се са најновијим апаратима а стекао сам кроз многогодишњи рад искуства, те ћу се трудити, да поштовану публику потпуно задовољим.

Са особитим поштовањем

ДЕЗИДЕР ВАЈДА,

ФОТОГРАФ.

Изврсна израда дечијих слика тако зване Momentaufnahme за увеличање слика у свакој форми.

Коме се слике не допадну, поновиће се сликање без награде. 7—8

П. Н.

ПОСЕДНИЦИМА ВРШАЋИХ МАШИНА.

УГАРСКО УГЉАРСКО ДЕОНИЧ. ДРУШТВО

У УРИКАЊ-ЖИЛТАЛУ

ПРЕПОРУЧУЈЕ ВЕЛЕПОСЕДНИЦИМА И ЕКОНОМИМА

ЗА ЊИХОВЕ ВРШАЋЕ МАШИНЕ

ЛУПИЊСКИ

КАМЕНИТИ УГАЉ

ПРВЕ ВРСТЕ

који се с обзиром на произвођење паре (Verdampfung) може да мери са најбољим пруским угљем.

Продаје се у **комаћу, коцкама и куглицама, у просејаном и непросејаном „фердеру“ и у праху.**

Наруџбине ваља благовремено управити на генералну дирекцију у Будимпешти (**An die Generaldirection der Urikány-Zsilthaler Ungarischen Kohlenbergwerks Action-Gesellschaft Budapest, V. Nádor-utcza 13.**), која у свако доба са највећом готовошћу даје тачна обавештаја. 2—6

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

101 65 —

Одликован медаљом за оцене на светско изложби у Чикагу.

СВЕТСКИ ПРИПОЗНАТИ НЕНАДМАШИМИ

СУМПОРНИ СЛАНИ ИЗВОР

са врелом од 56° С.

ПОЧЕТАК СЕЗОНЕ 1. МАЈА.

И као климатично место врло посечено. Године 1887. посетило је и **Њено Величанство царица-краљица аустро-угарска** ово **лечилиште из свију краљева народа.** Врло леп положај недеља. **Састанак болесника из свију краљева народа.** Врло леп положај обкољен високим брдима „Черна“ планине. **Дивне зграде за купање са свију извора. Електрично осветлење. Много новијих здања.** Великих хотела, курсалоња, свирке, позориште, шеталишта и излети у брда, масаже, шведска гимнастика, завод за лечење ладном водом. Веза са ориент експресом, веза са лађом дуж Дунава преко Оршаве. Угодно поднебије, без прашине, ваздух пун озона. Конзултације код многобројни лекара говори се на свима европским и источним језицима.

ПОСТОЈИ И ЗИМНА СЕЗОНА. 3—8

ХЕРКУЛЕС ИЛИЈА

Herkulesbad Дигер.

Жељезница, поштанска и телеграфска станија.

Власник Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.